

П.Г.ПЕРЕРВА, А.В.ЧЕРЕП, Т.В.РОМАНЧИК, Н.М.ДЬЯКОВА
ОПТИМІЗАЦІЯ РИЗИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ
ЛОГІСТИКИ

У статті проведено дослідницький аналіз особливостей формування та функціонування системи економічної безпеки підприємств з використанням логістичного підходу. Актуальність дослідження зумовлена тим, що економічна безпека підприємств та організацій багато в чому забезпечується ефективністю логістичної діяльності організацій. Доведено, що економічна безпека підприємства та логістика системно взаємопов'язані. Метою даного дослідження є встановлення місця логістики у пріоритетах економічної безпеки підприємств та організацій. У рамках статті розглянуто тенденції розвитку логістики на українських підприємствах, види ризиків які виникають при забезпеченні необхідного рівня економічної безпеки підприємства. Виділено актуальні проблеми та ризики, з якими стикаються підприємства при наявності недоліків в проведенні виробничо-господарської діяльності. Обґрунтовано, що економічний ризик для любого підприємства можна представити у вигляді блочної системи, на кожний блок якої певним чином впливає логістична складова. Розглянуто теоретичну сутність служби економічної безпеки організації. Запропоновано можливі напрями підвищення ефективності системи економічної безпеки підприємств з використанням логістичного підходу. Важливість та актуальність дослідження проблем забезпечення економічної безпеки підприємства з використанням логістичного підходу також обумовлена тим, що логістика в сучасних умовах є одним із дієвих факторів підвищення ефективності економіки. Сучасна логістика вирішує питання не тільки поставки товарів від виробника до споживача, але і, будучи важливою ланкою ланцюга поставок, питання закупівлі сировини від постачальника до виробника, а також транспортування, охорони та інформаційної сфери та інших галузей у процесі виробництва товарів різними підприємствами. Обґрунтовано, що виробничий ризик фактично впливає на всі види збутового ризику, але головний напрямок його дії зосереджено на ризиках якості продукції та послуг, а також на вартісних ризиках, пов'язаних з собівартістю продукції та прибутком підприємства. Доведено, що у сфері виробничо-комерційної діяльності підприємств кочче необхідне обґрунтування переліку пріоритетних напрямів підвищення економічної безпеки та формування механізму розподілу ресурсів з використанням логістичного підходу для досягнення максимальних економіко-технологічних результатів за заданого обсягу ресурсів. При цьому конкурентоспроможність підприємств на ринку та стан їх економічної безпеки значною мірою визначається наявністю системи логістичного обслуговування замовлень споживачів, і, отже, рівнем якості наданого обслуговування. Логістика пропонує новий підхід до організації ефективного доведення готової продукції підприємства до кінцевого користувача.

Ключові слова: логістика, економічна безпека, ризики, методи, промислові підприємства

P.G.PERERVA, A.V.CHEREP, T.V.ROMANCHYK, N.M.DYAKOVA
OPTIMIZATION OF RISKS OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE ON THE BASIS OF
LOGISTICS

The article provides a research analysis of the peculiarities of the formation and functioning of the economic security system of enterprises using a logistic approach. The relevance of the study is due to the fact that the economic security of enterprises and organizations is largely ensured by the effectiveness of the logistics activities of organizations. It has been proven that the economic security of the enterprise and logistics are systemically interconnected. The purpose of this study is to establish the place of logistics in the priorities of economic security of enterprises and organizations. Within the framework of the article, trends in the development of logistics at Ukrainian enterprises, types of risks that arise when ensuring the necessary level of economic security of the enterprise are considered. Actual problems and risks faced by enterprises in the presence of shortcomings in the conduct of production and economic activities are highlighted. It is substantiated that the economic risk for any enterprise can be presented in the form of a block system, each block of which is affected in a certain way by the logistics component. The theoretical essence of the organization's economic security service is considered. Possible ways of improving the efficiency of the economic security system of enterprises using a logistic approach are proposed. The importance and relevance of the study of the problems of ensuring the economic security of the enterprise using the logistics approach is also due to the fact that logistics in modern conditions is one of the effective factors of increasing the efficiency of the economy. Modern logistics solves not only the issue of the delivery of goods from the manufacturer to the consumer, but also, being an important link in the supply chain, the issue of the purchase of raw materials from the supplier to the manufacturer, as well as transportation, security and information sphere and other industries in the process of production of goods by various enterprises. It is substantiated that the production risk actually affects all types of sales risks, but the main direction of its action is focused on the risks of the quality of products and services, as well as on the cost risks associated with the cost of products and the profit of the enterprise. It has been proven that in the field of industrial and commercial activity of enterprises, it is absolutely necessary to justify the list of priority directions for increasing economic security and the formation of a resource distribution mechanism using a logistic approach to achieve maximum economic and technological results for a given number of resources. At the same time, the competitiveness of enterprises on the market and the state of their economic security are largely determined by the availability of a system of logistics service for consumer orders, and, therefore, the level of quality of the service provided. Logistics offers a new approach to the organization of effective delivery of finished products of the enterprise to the end user.

Keywords: logistics, economic security, risks, methods, industrial enterprises

Вступ. Економічний ризик для любого підприємства можна представити у вигляді блочної системи, на кожний блок якої певним чином впливає логістична складова. Сучасний рівень впровадження логістики визначає нову форму об'єднання – логістичну мережу, яка надає можливість внутрішньої інтеграції кожного блоку логістичного ланцюга з показниками господарської діяльності підприємства.

Конкурентоспроможність підприємств на ринку та стан їх економічної безпеки значною мірою визначається наявністю системи логістичного

обслуговування замовлень споживачів, і, отже, рівнем якості наданого обслуговування. Логістика пропонує новий підхід до організації ефективного доведення готової продукції підприємства до кінцевого користувача. Однією з найважливіших завдань науки та практики на сучасному етапі розвитку економіки стає пошук шляхів забезпечення економічної безпеки підприємства. Одним із пріоритетних напрямів у цій галузі може стати логістика. Від забезпечення економічної безпеки логістичних операцій залежить робота всієї структури і при неналежному відношенні

до цієї сфери можуть виникати різного роду збитки: фінансові, іміджеві, матеріальні і таке ін. [1-14].

Важливість та актуальність дослідження проблем забезпечення економічної безпеки підприємства з використанням логістичного підходу також обумовлена тим, що логістика в сучасних умовах є одним із дієвих факторів підвищення ефективності економіки. Сучасна логістика вирішує питання не тільки поставки товарів від виробника до споживача, але і, будучи важливою ланкою ланцюга поставок, питання закупівлі сировини від постачальника до виробника, а також транспортування, охорони та інформаційної сфери та інших галузей у процесі виробництва товарів різними підприємствами. Тому так важливо мінімізувати ризики та забезпечити економічну безпеку. Застосування логістики розглядається як ключова складова зниження витрат на шляху просування товарів та послуг від виробника до кінцевого споживача, концептуальна основа оптимізації виробничо-комерційної діяльності, умова конкурентоспроможності з тимчасового підприємства, особливо у сфері матеріального виробництва

Аналіз результатів існуючих досліджень.

Актуальність дослідження проблем оцінки економічної безпеки підприємства на засадах логістики підтверджується наявністю чисельних наукових розробок на тему. Серед провідних дослідників, які займалися вивченням питань оцінювання економічної безпеки підприємства на засадах логістики, слід зазначити таких закордонних вчених, як Ареф'єва О.В., Верес Шомоші М., Гришко Н.С., Григоренко Р., Гришук Ю., Ілляшенко С.М., Кобелева Т.О., Козаченко Г.В., Коціскі Д., Лабута А., Маслак О.І., Нагі С., Швайба Д.Н., Шкарлет С.М. та ін. [1-14].

У цих наукових розробках багато уваги надається оцінці рівня економічної безпеки підприємств та організацій, розгляд впливу логістичних факторів на поточний та перспективний стан окремих складових економічної безпеки, мінімізація економічних ризиків при здійсненні підприємствами виробничо-комерційної діяльності.

Однак не дивлячись на широту досліджень, які проводяться в даній сфері, ще не всі питання в даному напрямку розглянуто в повному обсязі, що зумовлює проведення подальших досліджень з метою розроблення більш практичних рекомендацій в сфері оптимізації ризиків забезпечення економічної безпеки підприємств та організацій.

Метою статті є узагальнення та розвиток теоретико-методичних та практичних підходів до забезпечення економічної безпеки підприємства на засадах логістичного підходу для визначення стратегічних напрямів нейтралізації можливих загроз.

Виходячи з поставленої мети слід вирішити наступні завдання теоретичного та прикладного характеру:

- проаналізувати літературу з проблеми розробки та застосування заходів економічної безпеки з використанням логістики;

- вивчити сутність економічної безпеки, її роль та значення у сфері надання логістичних послуг;

- охарактеризувати методичні підходи до аналізу та оцінки ефективності заходів економічної безпеки та наявних ризиків її порушення;

- розробити заходи щодо вдосконалення заходів економічної безпеки на засадах логістики з метою оптимізації ризиків її стану та синтезувати висновки на основі проведеного дослідження.

Результати дослідження. Останнім часом з метою найбільш ефективного використання ресурсів підприємства велика увага приділяється проблемі впровадження логістичних принципів та підходів у господарську діяльність підприємств.

У найзагальнішому вигляді завдання логістики полягає у створенні інтегрованої, ефективно діючої системи регулювання та контролю матеріальних та інформаційних потоків, раціональної організації їхнього переміщення по всьому ланцюгу від виробника до споживача. Принципи логістичного підходу вимагають інтеграції матеріально-технічного забезпечення, виробництва, транспорту, збуту та передачі інформації про рух товарно-матеріальних цінностей в єдину систему. У завдання логістики як самостійної наукової дисципліни входить розробка методології аналізу та синтезу логістичних систем, методів оцінки ефективності та оптимізації їхнього функціонування, а її змістом є моделювання поточкових процесів, характерних для сфери матеріального виробництва.

Об'єктом досліджень логістики є матеріальні та відповідні їм інформаційні та фінансові потоки, що охоплюють закупівлю сировини та матеріалів для матеріально-технічного забезпечення виробництва, їх транспортування, складування та зберігання; внутрішньовиробничий організаційно-технологічний розподіл матеріалів, напівфабрикатів та комплектуючих виробів; складування, зберігання, транспортування та збут готової продукції. Особливо гостро питання запровадження логістичних підходів, які забезпечують ефективність використання ресурсів, стоїть для сфери матеріального виробництва. На сучасному етапі розвитку склалися нові умови виробництва, які вийшли за рамки традиційних методів його організації, що стримують не тільки розвиток виробництва, а й транспортних, постачальницьких та збутових структур. Зміни до багатьох уявлень про організацію виробничого процесу на підприємстві внесла логістика. Актуальність застосування логістики у сфері матеріального виробництва обумовлена декількома аспектами. По-перше, останнім часом спостерігається тенденція звуження сфери масового та крупносерійного виробництва. Розширюється застосування універсального обладнання, гнучких виробничих систем, що переналагоджуються. Виробники отримують дедалі більше замовлень виробництва невеликих партій і навіть одиничних виробів. При цьому з боку покупців все частіше висувається вимога задовольнити потребу за мінімально коротким терміном з високим ступенем гарантії. Іншим аспектом актуальності логістики є організація виробництва у рамках кооперації з випуску складних виробів.

У звичайних умовах безпеку підприємства можна розглядати як економічну стійкість, що визначається фінансовим становищем, конкурентоспроможністю продукції чи послуги і підприємства в цілому. Економічну загрозу тут можуть становити: активна частина основних фондів (моральне зношування), нова технологія (інтеграція у виробничий процес), персонал (спеціалізація та кваліфікація) та ін. В екстремальних умовах центром уваги повинні стати захисні заходи проти негативного впливу зовнішнього середовища, спрямовані на зниження потенційного господарського ризику. Поява господарського ризику обумовлена природними та людськими факторами. Також важлива роль належить економічним факторам, діапазон назв та дій яких не обмежений. Тому господарський ризик часто ототожнюється з економічним ризиком. Якщо під ризиком взагалі розуміється „можливість настання несприятливої події”, то під економічним ризиком мається на увазі „можливість втрат унаслідок випадкового характеру результатів господарських рішень, що приймаються, або здійснюваних дій”. Існує й ширше трактування поняття: „імовірність того, що підприємство зазнає збитків чи втрати, якщо

намічений захід чи управлінське рішення не здійсниться, а також якщо було допущено прорахунки чи помилки при прийнятті управлінських рішень” [2, 3]. Економічний ризик виникає під впливом як внутрішніх, і зовнішніх чинників. До внутрішніх належать нераціональна організація виробництва та роботи, перевищення нормативних матеріальних та трудових витрат, проведення позапланового ремонту, випуск бракованих виробів. Зовнішні чинники діляться на: об'єктивні – коливання відсоткових ставок, попиту, курсів валют, ціни світовому ринку та інших. і суб'єктивні, зумовлені відносинами підприємств.

Суб'єктивні чинники відображають кон'юнктуру ринку вихідних матеріалів (ринку постачання) та ринку готової продукції (ринку збуту). Підвищення науково-технічного рівня підприємства подвійно впливає величину його ризику: з одного боку, збільшується можливість регулювання ризику, з іншого – розширюється його спектр. Прояви економічного ризику можна спостерігати у різних формах (рис. 1).

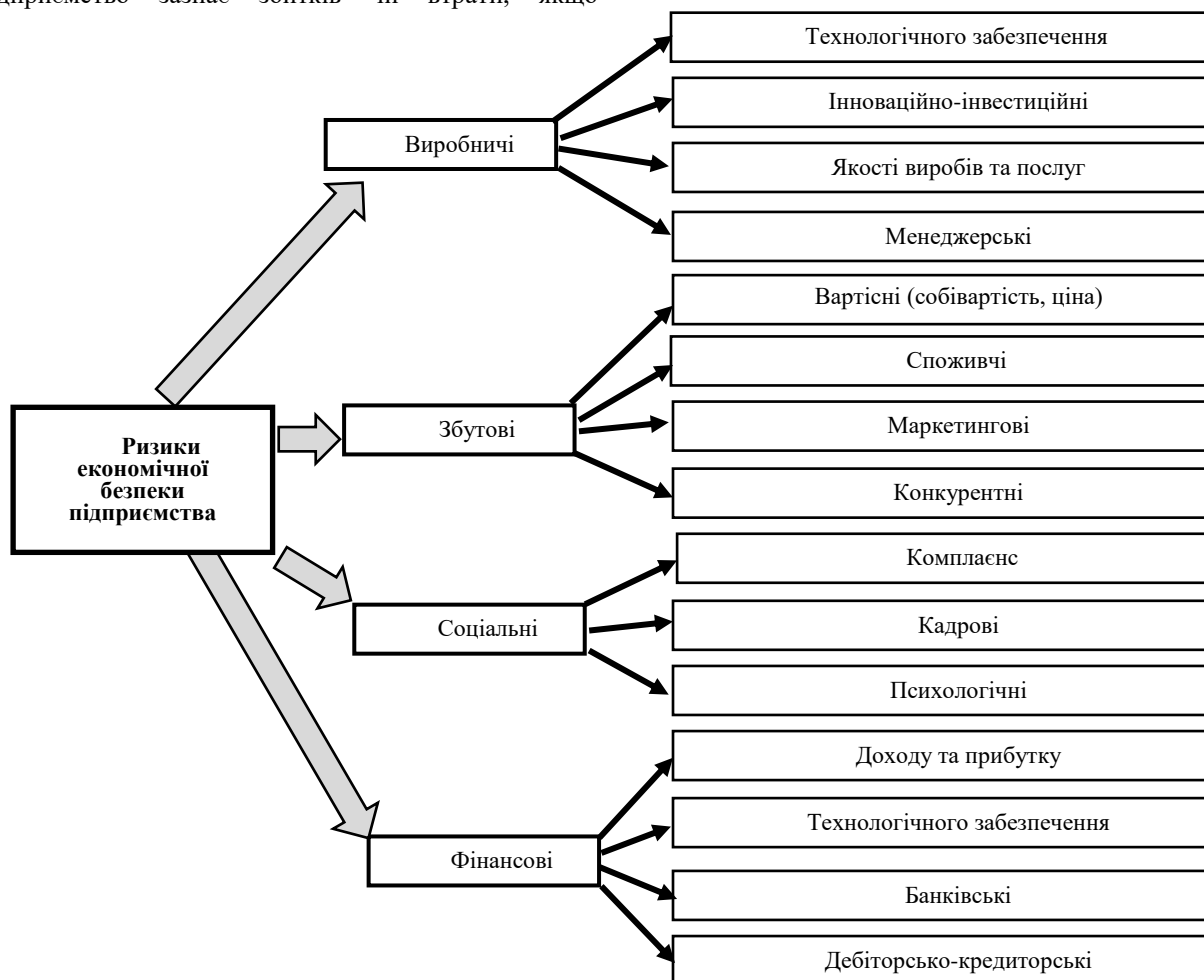

Рисунок 1 - Види господарських ризиків, які впливають на рівень економічної безпеки підприємства
 Джерело: побудовано авторами

Аналіз даних рис.1 дозволяє зробити висновок про те, що виробничий ризик фактично впливає на всі види збутового ризику, але головний напрямок його дії зосереджено на ризиках якості продукції та послуг, а

також на вартісних ризиках, пов'язаних з собівартістю продукції та прибутком підприємства. Збутовий ризик, своєю чергою, визначає так званий прибутковий ризик, тобто ризик основної діяльності підприємства

Як відомо, основними напрямками зниження ризику є диверсифікація, страхування, отримання додаткової інформації. Фактично зменшує ризик тільки останній фактор, оскільки перший розподіляє ризик між видами продукції, а другий передає його страховій компанії. Диверсифікація, яка є розширенням асортименту продукції та послуг, дозволяє отримати середній дохід, знижуючи можливість як максимального, так і мінімального доходу. Різниця між ними практично є платою за зниження ризику. У ряді випадків плата за ризик має реальний кількісний вимір: сплата страховки або вартість придбаної інформації. В умовах впровадження логістичного підходу для забезпечення необхідного рівня економічної безпеки підприємства проблема зниження економічного ризику набуває нового характеру. Фактично відбувається розподіл ризику між усіма ланками логістичного ланцюга, тобто диверсифікація ризику. Крім того, подовження логістичного ланцюга за рахунок включення нових ланок природно збільшує обсяг інформації усередині підприємства. Слід зазначити, що об'єднання підприємств у логістичне коло дозволяє своєчасно отримувати інформацію, яка підвищує її вартість. Підвищення рівня інформаційного забезпечення призводить як до координованої роботи логістичних ланок, так і до зниження невизначеності впливу навколишнього середовища. Таким чином, з'являється можливість планувати зміни результируючих показників залежно від дії факторів макросередовища та зовнішнього мікросередовища.

Адекватність отриманих результатів залежить тільки від достовірності джерела, а й від вибіркового даних, їх правильної систематизації та інтерпретації. Іншими словами, важливо та правильно зібрати, і розтлумачити інформацію. З цією метою необхідно сформулювати ієрархічний комплекс показників. Критеріями вибору показників можуть бути найбільш повне відображення зовнішнього середовища та можливість кількісної оцінки, яка дозволить моделювати конкретну дію факторів ризику. Така модель буде специфічною кожному підприємству. Вона повинна враховувати можливі види ризику залежно від його ролі у логістичному ланцюзі. Наведені міркування природно підводять до висновку у тому, що з позитивних наслідків логістизації є захист підприємства від економічного ризику. Насправді, логістизація практично зводить до мінімуму технологічний та сировинний ризику, а також зменшує якісний, ціновий та прибутковий ризику. Це

відбувається з допомогою узгодження дій окремих підприємств, які стають учасниками єдиного процесу руху товару, тобто. має місце поява синергетичного ефекту, властивого всім системам взагалі і в тому числі логістичним. У логістичному ланцюгу такий ефект набуває характеру комунікаційного, тобто такого, що зводить до мінімуму ризику втрат при переміщенні матеріальних потоків та спотворень в інформаційних потоках. Споживчий та конкурентний ризику зменшуються за рахунок отримання додаткової інформації про суб'єктів зовнішнього макросередовища. Хоча загалом інформаційний чинник позитивно впливає на всі види ризику. Зниження економічного ризику неминуче призводить до підвищення фінансової стійкості підприємства та рівня його економічної безпеки. Зниження ризику у сферах виробництва та збуту позитивно відображається на обсязі продажу та надходженні коштів. Іншими словами, підприємство отримує додаткову економію від запобігання збитку.

Залежно від того, яку стратегію вибирає підприємство і які методи конкурентної боротьби за виживання використовує у ринкових умовах, при використанні логістичного підходу воно знаходить рішення різних завдань. Такими завданнями є:

- розширення збутової мережі;
- розробка неординарних видів сервісу;
- вміння оперативно отримати необхідні ресурси;
- пошук найдосконаліших матеріальних ресурсів,

які відповідають новітнім технологіям.

Для всіх підприємств вирішуються проблеми, пов'язані із транспортом, складуванням, інформаційним забезпеченням. З іншого боку, з допомогою інваріантності розвитку знижується потенційний економічний ризик. Таким чином, входження в логістичне об'єднання економічно вигідне підприємству будь-якої ринкової позиції, оскільки призводить до отримання позитивного ефекту, що утворюється за рахунок:

- а) раціонального розподілу та споживання матеріальних ресурсів;
- б) повного використання основних фондів;
- в) концентрації значних коштів, що є важливим чинником економічної безпеки.

Логістичний підхід допускає об'єднання підприємств в економічному, технологічному, організаційному та інформаційному аспектах [2, 5]. Кожен із названих аспектів робить свій внесок у економічну безпеку (табл. 1).

Таблиця 1 - Роль логістики у забезпеченні економічної безпеки підприємства

Аспекти логістизації	Роль у забезпеченні економічної безпеки
Економічний	- підвищення фінансової стійкості за рахунок коштів, що раніше витрачалися на конкурентну боротьбу між учасниками процесу руху товару; - зменшення фінансових втрат у вигляді штрафів у зв'язку з переходом відносин між підприємствами на новий рівень, що є співпрацею учасників єдиного логістичного процесу.
Технологічний	Патентний захист нових технологій
Організаційний	Фізичний захист матеріально-технічної бази та персоналу
Інформаційний	Розробка програм захисту інформації

Джерело: [2]

З погляду економічної безпеки застосування логістики виконує дві функції:

а) страху, спрямовану зниження економічного ризику з допомогою об'єднання підприємств;

б) розвиваючу, націлену більш повне і ефективне використання ресурсів.

При цьому не слід забувати, що постановка завдання мінімізації витрат можлива лише при повному задоволенні потреб споживачів. На якісне обслуговування насамперед і орієнтована логістична стратегія (табл. 2).

Таблиця 2. Порівняння звичайної та логістичної стратегій підприємства

Традиційна стратегія	Логістична стратегія
Нормування запасів по кожному виду оборотних фондів	Оптимальний розподіл запасів між ланками логістичного ланцюга
Вибір транспорту з низькими тарифами	Транспортна консолідація
Закупівля дешевих ресурсів діяльності	Превентивне усунення проблем

Джерело: [2]

Підприємство виробник може самостійно надавати послуги (для цього частіше виділяється відповідний підрозділ), а може передати частину повноважень відповідній організації. У рамках логістичного ланцюга останнє зручніше, оскільки сприяє розподілу логістичних операцій із матеріальними та сервісними потокам. Спеціалізація логістичних ланок робить їх еластичними, що призводить до загальної стійкості логістичного альянсу за умов постійно змінних вимог ринку.

Виробництво є однією з основних сфер логістики, що посідає центральне місце у діяльності промислового підприємства. Упорядкований рух матеріальних ресурсів у просторі та у часі між стадіями виробничого процесу грає величезну роль, особливо в умовах дефіциту фінансових ресурсів промислових підприємств. У свою чергу, забезпечення безперебійного функціонування процесу виробництва в сучасних умовах господарювання неможливе без побудови ефективної системи управління запасами та процесом постачання, заснованими на застосуванні логістичних підходів, що ґрунтуються на критерії оптимізації з мінімальними логістичними витратами. Застосування логістичних підходів до організації та управління матеріальним потоком внутрішніх виробничих систем дозволить виконати існуючі завдання освоєння та зростання виробництва на високому рівні, оптимізуючи витрати та час, одночасно підвищуючи рівень продуктивності роботи підприємства. Тому раціоналізація та розвиток логістичних підходів у сфері матеріального виробництва є невід'ємною частиною розвитку промислового підприємства, що прагне задоволення споживачів, отримання прибутку, і, як наслідок, - забезпечення його економічної безпеки. Залежно від цього, яку стратегію вибирає підприємство і які методи конкурентної боротьби використовує виживання у ринкових умовах, у логістиці воно знаходить рішення різних завдань. Такими завданнями є: розширення збутової мережі, розробка неординарних видів сервісу, вміння оперативного отримати необхідні ресурси, пошук найдосконаліших матеріальних ресурсів, які відповідають новітнім технологіям. Для всіх підприємств вирішуються проблеми, пов'язані із транспортом, складуванням, інформаційним

забезпеченням. З іншого боку, з допомогою інваріантності розвитку знижується потенційний економічний ризик. Таким чином, впровадження логістики економічно вигідно підприємству будь-якої ринкової позиції, оскільки призводить до отримання позитивного ефекту, що утворюється за рахунок: раціонального розподілу та споживання матеріальних ресурсів; повного використання основних фондів; концентрації значних коштів, що є важливим чинником економічної безпеки.

Як зазначалося раніше, з погляду економічної безпеки застосування логістики виконує розвиваючу функцію, націлену більш повне та ефективне використання наявних ресурсів (матеріальних, фінансових, інформаційних та інших.). У цьому слід забувати, що постановка завдання мінімізації витрат можлива лише за повного задоволення потреб споживачів. Слід зазначити, що націленість на ефективне використання наявних ресурсів простежується у всіх функціональних галузях логістики:

1) Логістика закупівель націлена на задоволення потреб виробництва у матеріалах з максимально можливою економічною ефективністю. При цьому вирішуються такі завдання: - Витримування обрнтованих термінів закупівлі сировини, матеріалів та комплектуючих виробів; - забезпечення точної відповідності кількості поставок потребам у них; - дотримання вимог виробництва щодо якості сировини, матеріалів та комплектуючих виробів [2, 11].

2) Основна мета виробничої логістики – оптимізація матеріальних потоків усередині підприємств та зниження за рахунок цього витрат, підвищення якості готової продукції у процесі перетворення матеріального потоку у технологічних процесах виробництва готової продукції [2]. При цьому логістична концепція організації виробництва включає такі основні положення: відмова від надлишкових запасів, завищеного часу на виконання основних транспортно-складських операцій, виготовлення серій деталей, на які немає замовлення покупців, а також усунення простоїв обладнання, шлюбу, нераціональних внутрішньозаводських перевезень, протиріч між постачальниками та споживачем. У свою чергу традиційна концепція

організації виробництва повинна забезпечувати високий коефіцієнт завантаження обладнання за рахунок його постійної роботи, виготовляти продукцію якомога більшими партіями, мати максимально великий запас матеріальних ресурсів «про всяк випадок», що не відповідає критерію ефективності.

3) Логістика розподілу орієнтована забезпечення доставки необхідних товарів у потрібне місце, у час з мінімальними витратами, тобто, покликана задовольнити сформований маркетингом попит із мінімальними витратами. Призначення мікрологістики у сфері розподілу полягає у забезпеченні на локальному рівні планування, організації, управління та контролю процесом переміщення готової продукції, інформації. На макрорівні до завдань розподільчої логістики належать: вибір схеми розподілу матеріального потоку; визначення оптимальної кількості розподільчих центрів (складів) на території, що обслуговується; визначення оптимального місця розташування розподільчого центру (складу) на території, що обслуговується, і таке ін. [1, 3]. Очевидно, оптимізаційний підхід у розподільчій логістиці не може не свідчити про ефективність використання наявних ресурсів.

Висновки та напрямки подальших досліджень.

Таким чином, з метою найефективнішого використання корпоративних ресурсів для посилення здатності підприємства протистояти загрозам і, як наслідок, найбільш повного забезпечення своєї економічної безпеки, необхідне запровадження логістичних принципів та підходів у господарську діяльність. Запропонований у статті логістичний підхід щодо розгляду процесу безкризового забезпечення діяльності суб'єкта господарювання як різновиду забезпечення економічної безпеки даного суб'єкта є актуальним і розширює понятійний апарат визначення терміну «економічна безпека». При цьому необхідно зазначити, що розширення даного поняття саме на мікрорівні, який найчастіше виявляється найбільш вразливим для промислового підприємства, є практикоорієнтованим і залишає за собою подальшої діяльності.

Будь-яке управління ґрунтується на розподілі обмеженого обсягу різних видів ресурсів за наявності безмежних потреб у них, тобто на логістичному підході. Кризові явища економіки ще більше скорочують інвестиційні ресурси підприємств та організацій. На наш погляд, у сфері виробничо-комерційної діяльності підприємств конче необхідне обґрунтування переліку пріоритетних напрямів підвищення економічної безпеки та формування механізму розподілу ресурсів з використанням логістичного підходу для досягнення максимальних економіко-технологічних результатів за заданого обсягу ресурсів.

Список літератури

1. Pererva P., Kocziszky G., Veres Somosi M. Compliance program: tutorial. Kharkov: NTU «KhPI», 2019. 689 p.
2. Hrysiuk Yuriy, Labuta Artem, Grygorenko Ruslan (2012) Логистический подход как фактор экономической безопасности предприятия // *Zeszyty naukowe politechniki rzeszowskiej*. Nr 285.

Series: Management and Marketing. P.63-71.

<https://doi.org/10.7862/rz.2012.zim.20>

3. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668c.
4. Pererva, P., Kuchynskyi, V., Kobieliava, T., Kosenko, A., Maslak, O. (2021). Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4 (13 (112)), 6–14.
5. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // *Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність «Форвард–2017»*: тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. Харків : НТУ «ХП», 2017. С. 54–57.
6. Кобелева Т. О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи : монографія. Харків : Планета-Принт, 2020. 354с.
7. Kocziszky György, Somosi Veres M., Kobieliava T.O. Reputational compliance. *Дослідження та оптимізація економ. процесів «Оптимум–2017»* : тр. 13-ї Міжнар. конф. Харків : НТУ «ХП», 2017. С. 140–143.
8. Перерва П.Г., Кобелева Т.О., Ткачова Н.П. Підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств на засадах синергетичного бенчмаркінгу // *Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка"* : зб. наук. праць. Сер.: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. Львів : Львівська політехніка, 2015. № 819. С. 167-174.
9. Kobieliava, T., Pererva, P., Tkachova, N., Tkachov, M., Diachenko, T. (2021) Management of relations with enterprise stakeholders on the basis of value approach. *Problems and Perspectives in Management*, 19(1), pp. 24–38. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19\(1\).2021.03](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19(1).2021.03)
10. Антикризовий механізм сталого розвитку підприємства : монографія / В.Л.Товажнянський [та ін.] ; ред.: П.Г.Перерва, Л.Л.Товажнянський. Харків : Віровець А.П. «Апостроф», 2012. 705 с.
11. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник / П.Г.Перерва [та ін.]; ред.: П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобелева ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Планета-Принт, 2019. 1002 с.
12. Кобелева Т.О., Перерва П.Г. Формування системи економічної стійкості та комплаєнс захисту машинобудівного підприємства [Електронний ресурс] // *Економіка: реалії часу*. 2018. № 1 (35). С. 98-106. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/98.pdf>
13. Перерва П.Г. Кобелева Т.О. Цінова політика підприємства та її вплив на ринкову кон'юнктуру та конкурентоспроможність продукції // *Вісник НТУ «ХП»* : зб. наук. пр. Економ. науки. Харків : НТУ «ХП», 2016. № 27. с. 58-61.
14. Економіка, менеджмент, маркетинг туризму та гостинності : навч. посібник [Електронний ресурс] / П.Г.Перерва [та ін.] ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Електрон. текст. дані. Харків, 2020. 893 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47906>

References (transliterated)

1. Pererva P., Kocziszky G., Veres M. Compliance program: tutorial. Kharkov: NTU «KhPI», 2019. 689 p.
2. Hrysiuk Yuriy, Labuta Artem, Grygorenko Ruslan (2012) Logisticheskiy podkhod kak faktor ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya [Logistic approach as a factor of economic security of the enterprise] // *Zeszyty naukowe politechniki rzeszowskiej*. Nr 285. Series: Management and Marketing. P.63-71. <https://doi.org/10.7862/rz.2012.zim.20>
3. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668c.
4. Pererva P., Kuchynskyi, V., Kobieliava T., Kosenko, A., Maslak O. (2021). Economic substantiation of outsourcing the information technologies and logistic services in the intellectual and innovative activities of an enterprise. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 4 (13 (112)), 6–14.
5. Kocziszky G., Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Compliance risk in the enterprise // *Stratehiyi innovatsiynoho rozvytku ekonomiky Ukrainy: problemy, perspektyvy, efektyvnist «Forward–2017»*: тр. 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. Kharkiv : NTU «KhPI», 2017. S. 54-57.
6. Kobelyeva T.O. Komplayens-bezpeka promyslovoho pidpryyemstva: teoriya ta metody [Compliance-safety of an industrial enterprise: theory and methods]: monohrafiya. Kharkiv : Planeta-Prynt, 2020. 354s.
7. Kocziszky György, Somosi Veres M., Kobieliava T.O. Reputational compliance. *Doslidzhennya ta optymizatsiya ekonom. protsesiv*

«*Optimum-2017*» : tr. 13-yi Mizhnar. konf. Kharkiv : NTU «KHPI», 2017. С. 140–143.

8. Kobyelyeva T.O., Pererva P.G., Tkachova N.P. Pidvyshchennya konkurentospromozhnosti mashynobudivnykh pidpryyemstv na zasadakh synerhetychnoho benchmarkinhu [Increasing the competitiveness of machine-building enterprises on the basis of synergistic benchmarking] // *Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politekhnikha»* : zb. nauk. prats. Ser.: *Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku*. Lviv : Lvivska politekhnikha, 2015. № 819. S. 167-174.

9. Kobieliyeva, T., Pererva, P., Tkachova, N., Tkachov, M., Diachenko, T. (2021) Management of relations with enterprise stakeholders on the basis of value approach. *Problems and Perspectives in Management*, 19(1), pp. 24-38. URL: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19\(1\).2021.03](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.19(1).2021.03)

10. Antykrizovyy mekhanizm staloho rozvytku pidpryyemstva : monohrafiya [The anti-crisis mechanism of the sustainable development of the enterprise: a monograph] / V.L.Tovazhnyansky [ta in.]; red.: P.G.Pererva, L.L.Tovazhnyansky. Kharkiv : Virovets A.P. «Apostrof», 2012. 705 s.

11. Intelektualna vlasnist: mahistersky kurs: pidruchnyk [Intellectual property: masters course: textbook] / P.G.Pererva [ta in.]; red.:

P.G.Pererva, V.I.Borzenko, T.O.Kobyelyeva ; Nats. tekhn. un-t «Kharkiv. politekh. in-t». Kharkiv : Planeta-Print, 2019. 1002 s.

12. Kobyelyeva T.O., Pererva P.G. Formuvannya systemy ekonomichnoyi stiykosti ta komplyans zakhystu mashynobudivnoho pidpryyemstva [Formation of the system of economic stability and compliance protection of the machine-building enterprise] [Elektronnyy resurs] // *Ekonomika: realiyi chasu*. 2018. № 1 (35). S. 98-106. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/98.pdf>

13. Pererva P.H. Kobyelyeva T.O. Tsinova polityka pidpryyemstva ta yiyi vplyv na rynkovu konyunkturu ta konkurentospromozhnist' produktsiyi [The pricing policy of the enterprise and its influence on the market situation and competitiveness of products] // *Visnyk NTU «KHPI»* : zb. nauk. pr. Ekonom. nauky. Kharkiv : NTU «KHPI», 2016. № 27. s. 58-61.

14. Ekonomika, menedzhment, marketynh turyzmu ta hostynnosti: navch. posibnyk [Economics, management, marketing of tourism and hospitality: education. manual] [Elektronnyy resurs] / P.G.Pererva [ta in.]; Nats. tekhn. un-t «Kharkiv. politekh. in-t». Elektron. tekst. dani. Kharkiv, 2020. 893 s. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/47906>

Надійшла (received) 10.05.2022

Відомості про автора / About the Author

Перерва Петро Григорович (Pererva Petr Grigorievich) – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Харків, Україна; ORCID:0000-0002-6256-9329; тел.: (067) 940-16-81; e-mail: pgpererva@gmail.com

Череп Алла Василівна (Cherep Alla Vasylivna) - доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету, Запорізький національний університет, м.Запоріжжя, Україна; ORCID: 0000-0001-5253-7481; тел. +38 (061) 228-76-13, e-mail: cherepavznu@gmail.com

Романчик Тетяна Володимирівна (Romanchuk Tatiana Vladimirovna) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; доцент кафедри «Економіки та маркетингу», м. Харків, Україна, ORCID: 0000-0002-2065-2415; e-mail: tvromanchik@gmail.com.

Дьякова Наталя Миколаївна (Dyakova Natalya Nikolaevna)- старший викладач кафедри організації виробництва та управління персоналом Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»; тел.: (063)-251-36-27; e mail: natalinikolja@ukr.net.